

УДК 342.9:347.97

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-13-219-222

Світличний Олександр Петрович,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри цивільного та господарського права

Національного університету біоресурсів і природокористування України

e-mail: a.svetlichnyj@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-0485-3804>

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ

Відповідно до чинного законодавства України держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів, що передбачає окреме визначення у Державному бюджеті України видатків на утримання судів не нижче рівня, що забезпечує можливість повного і незалежного здійснення правосуддя відповідно до закону. В Україні діє єдина система забезпечення функціонування судової влади – судів, органів суддівського врядування, інших державних органів та установ системи правосуддя.

Це означає, що функціонування судової гілки влади неможливо без функціонування визначеної законами та іншими нормативно-правовими актами системи уповноважених державних органів, а також інших суб'єктів при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень здійснювати публічне адміністрування, метою якого є організація, координація та практична діяльність осіб, які здійснюють адміністративні повноваження спрямовані на належне забезпечення функціонування судової влади в цілому. З цією метою у статті здійснено аналіз праць науковців, які досліджували питання діяльності управлінських відносин та діяльність публічної адміністрації суду, а також положення Законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про державну службу», Кодексу адміністративного судочинства України, що дало можливість з'ясувати коло суб'єктів владних і не владних повноважень, а також визначити систему забезпечення функціонування судової влади. З огляду на проаналізовані законодавчі та інші нормативно-правові акти, наголошено, що у певних випадках суб'єкти публічного адміністрування можуть діяти і як суб'єкти публічного управління.

Зроблено висновок, що організаційно-розпорядчу діяльність публічного адміністрування здійснюють широке коло суб'єктів публічної адміністрації, діяльність яких регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами і спрямована на ефективне забезпечення роботи судів (суддів).

Ключові слова: публічне адміністрування, управління, суб'єкти, суд, забезпечення.

Svitlychny O. PUBLIC ADMINISTRATION IN THE ACTIVITIES OF THE JUDICIAL BRANCH OF GOVERNMENT

In accordance with the current legislation of Ukraine, the state provides funding and appropriate conditions for the functioning of courts and the activities of judges, which provides for a separate determination in the State Budget of Ukraine of expenses for the maintenance of courts not lower than the level that ensures the possibility of full and independent administration of justice in accordance with the law. In Ukraine, there is a single system of ensuring the functioning of the judiciary - courts, bodies of judicial governance, other state bodies and institutions of the justice system.

This means that the functioning of the judicial branch of power is impossible without the functioning of the system of authorized state bodies defined by laws and other legal acts, as well as other subjects when they exercise public-power management functions on the basis of legislation, including the implementation of delegated powers to carry out public administration, the purpose of which is the organization, coordination and practical activities of persons exercising administrative powers aimed at ensuring the proper functioning of the judiciary as a whole. For this purpose, the article analyzes the works of scientists who researched the issue of management relations and the activity of public court administration, as well as the provisions of the Laws of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges», «On Civil Service», the Code of Administrative Procedure of Ukraine, which made it possible to clarify the circle of subjects of power and non-power authority, as well as to determine the system of ensuring the functioning of the judiciary. In view of the analyzed legislative and other regulatory legal acts, it is emphasized that in certain cases, subjects of public administration can also act as subjects of public administration.

It was concluded that the organizational and administrative activities of public administration are carried out by a wide range of subjects of public administration, whose activities are regulated by laws and other normative legal acts and are aimed at effective support of the work of courts (judges).

Key words: public administration, management, subjects, court, provision.

Постановка проблеми. Розвиток суспільних відносин в будь-якій державі неможливо уявити без діяльності суду, не є виключенням у цьому й наша держава, де на судову владу покладено здійснення правосуддя з метою забезпечення захисту прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави. Водночас з метою забезпечення діяльності судової гілки влади в Україні діє цілісна система органів державної влади, уповноважених приймати управлінські рішення, метою яких є здійснення організаційного керівництва й організаційного забезпечення діяльності судів, діяльність яких потребує наукового та нормативного обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням діяльності суддівської публічної адміністрації займалися такі вітчизняні вчені, як В. Бойко, І.Голосніченко, О. Гулак, О. Дудченко, Р.Ігонін,

І. Іерусалімова, В. Колпаков, Я. Лазур, Н. Литвин, А. Олійник, Д. Притика, І. Прошутя, І. Самсін та інші. Проте триваюча судова реформа вносить постійні зміни в діяльність публічної адміністрації, що потребує активізації дослідження цього питання.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі вивчення праць вчених-правознавців, теорії права та чинного законодавства визначити коло суб'єктів публічної адміністрації суду та сформулювати визначення дефініції «публічна адміністрація суду».

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне адміністративне право регулює широке коло суспільних відносин, нерозривно пов'язане із інститутами публічної влади та публічного управління. Норми адміністративного права наділяють правосуб'єктністю широке коло суб'єктів адміністративно-правових відносин, правове становище яких у сфері публічного управління визначається характером і обсягом повноважень. Така діяльність обумовлює наявність значної кількості суб'єктів публічного управління, які наділені різними юридичними властивостями і повноваженнями, таким суб'єктом є так звана публічна адміністрація [1, с. 205].

В юридичній літературі ми знаходимо різні поняття терміну «публічна адміністрація», яке охоплює різне коло суб'єктів й використовується науковцями в залежності від предмета дослідження. Це в повній мірі стосується суддівської публічної адміністрації, де для визначення адміністративно-правової складової здебільшого використовувався терміни «судове адміністрування» та «судове управління».

Судове адміністрування – це цілеспрямована практична діяльність осіб, які займають адміністративні посади в певному суді, що передбачає керування конкретним, окремим елементом судової системи (судом), і полягає в технологічному процесі підготовки, прийняття і виконання управлінських рішень, направлених на забезпечення належного функціонування суду з метою забезпечення ефективного здійснення правосуддя. Ефективне забезпечення судочинства полягає в управлінні ресурсами [2, с. 49].

І. Голосніченко визначає «судове адміністрування» як підзаконну цілеспрямовану організуючу діяльність, направлену на задоволення потреб суду як організації, що здійснює юрисдикцію, не втручаючись у вирішення питань процесу підготовки і розгляду конкретних справ [3, с. 128].

Взагалі питання судового адміністрування в Україні вперше постало під час проведення так званої – малої судової реформи після прийняття у лютому 2002 року Закону України – Про судоустрій України. На виконання вимог даного Закону 29 серпня 2002 року було видано Указ Президента України № 780/2002 – Про Державну судову адміністрацію України, як центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, що здійснює організаційне забезпечення діяльності судів [2, с. 52].

Отже, судове адміністрування стосується безпосередньо організаційної, координаційної і практичної діяльності осіб, які здійснюють адміністративні повноваження спрямовані на належне забезпечення функціонування суду.

Що стосується терміну «управління», під ним розуміється структурний підрозділ апарату суду, що утворюється для виконання покладених на апарат завдань (як правило, одногалузевого спрямування), з багатофункціональним, програмно-цільовим напрямом діяльності. Управління має у своєму складі не менше двох відділів. Відділ у складі управління утворюється для виконання завдань за одним напрямом чи функцією (наприклад, секретаріат судової палати: його функція – забезпечення діяльності відповідної судової палати) [2, с. 50].

Під судовим управлінням також розуміють частину адміністративно-правової складової функціонування голови суду, що є діяльністю (адмініструванням), спрямованою на упорядкування та корегування внутрішньо-організаційних процесів в суді з метою забезпечення сталої та ефективної його роботи для забезпечення основної функції судової влади – правосуддя [4, с. 29].

Незважаючи на те, що наведені терміни офіційно не є закріпленими, для позначення суб'єктів адміністративних повноважень (суб'єктів публічної адміністрації), звернемося до Кодексу адміністративного судочинства України, норми якого наводять приблизний перелік суб'єктів владних повноважень – це орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг (п. 7 ч. 1 ст. 4) [5].

Окрім того, ст. 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06. 2016 р. № 1402-VIII, вказує на те, що в Україні діє єдина система забезпечення функціонування судової влади – судів, органів суддівського врядування, інших державних органів та установ системи правосуддя. Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Державна судова адміністрація України та Національна школа суддів України, інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування беруть участь в організаційному забезпеченні діяльності судів у випадках і порядку, визначених цим та іншими законами. Державна судова адміністрація України забезпечує виконання рішень про утворення чи припинення (ліквідацію) судів. Для здійснення дій щодо реєстрації новоутвореного суду як юридичної особи, забезпечення необхідних дій для належного початку його роботи та представництва такого суду як органу державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами Державна судова адміністрація України приймає рішення про призначення тимчасово виконуючого обов'язки керівника апарату новоутвореного суду [6].

Наведене свідчить, що публічне адміністрування може здійснюватися й іншими суб'єктами. До них варто віднести: голову місцевого суду, який представляє суд як орган державної влади у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами; визначає адміністративні повноваження заступника голови місцевого суду; контролює ефективність діяльності апарату суду, погоджує призначення на посаду керівника апарату суду, заступника керівника апарату суду, а також вносить подання про застосування до керівника апарату суду, його заступника заохочення або накладення дисциплінарного стягнення відповідно до законодавства та заступника голови місцевого суду (ст. ст. 24-25); голову апеляційного суду та його заступника (ст. ст. 29-30); голову вищого спеціалізованого суду та його заступника (ст. ст. 34-35); голова Верховного Суду та його заступника (ст. 39); голову касаційного суду та його заступників (ст. 42); члени Конкурсної комісії (ст. 95-1); суддівське самоврядування (Рада суддів України) (ст. ст. 126-129); служба судових розпорядників (ст. 159); служба судової охорони (ст. ст. 160-161) [6].

Під суддівською публічною адміністрацією В. Бойко розуміє адміністративно управлінську діяльність органів державної влади та інших органів суддівського самоврядування, що здійснюють основні функції для забезпечення ефективного функціонування судової гілки влади та здійснення справедливого правосуддя, а саме: забезпечення незалежності та неупередженості судової гілки влади; видання адміністративних актів (видання підзаконних нормативно-правових актів й індивідуальних адміністративних актів); укладення адміністративних договорів; учинення інших юридично значущих дій; здійснення матеріально-технічних операцій; формування кадрового забезпечення суддів, переведення суддів та забезпечення їх високого кваліфікаційного рівня; виконання різного роду організаційного забезпечення роботи суду; здійснення нагляду за самостійністю судів та незалежністю суддів на внутрішньому рівні; запобігання протиправним посяганням на суддів та здійснення всіх інших заходів, що стосуються безпеки суддів, членів їхніх сімей та працівників суду [7, с.186].

Варто звернути увагу на думку Т. Карабін, яка пише: варто відзначити, що більшість вітчизняних дослідників за зарубіжним взірцем продовжують тлумачити це поняття у двох площинах: організаційній – як сукупність органів і посадових осіб, і функціональній – як діяльність із реалізації публічної влади. Таке трактування, на нашу думку, є помилковим і зумовлене морфологічними відмінностями англійської та української мов. Іменник «administration» під час перекладу з англійської мови українською, означаючи так звану функціональну спрямованість і виражаючи абстрактне поняття «керування», повинен, як усі віддієслівні іменники з словотвірним значенням узагальненої дії або продукту дії, творитися за допомогою суфіксів -анн(я), -енн(я), -іння(я). Тобто, у значенні адміністративної діяльності цей термін повинен перекладатися як «управління», «керування», «адміністрування», «врядування» тощо, а не адміністрація. Щодо того, яке з наведених понять найбільш точно виражає його зміст, ми тут дискутуват не будемо» [8, с. 164].

Наведене в повній мірі стосується й нашого предмету дослідження. Згідно ст. 155 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», організаційне забезпечення роботи суду здійснює його апарат, який очолює керівник апарату. Керівник апарату суду несе персональну відповідальність за належне організаційне забезпечення суду, суддів та судового процесу, функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, інформує збори суддів про свою діяльність. Збори суддів можуть висловити недовіру керівнику апарату суду, що має наслідком звільнення його з посади. Керівника апарату місцевого суду, його заступника призначає за погодженням голови відповідного суду на посаду та звільняє з посади начальник відповідного територіального управління Державної судової адміністрації України, а керівників апаратів апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду, Верховного Суду, їх заступників призначає за погодженням голови відповідного суду на посаду та звільняє з посади Голова Державної судової адміністрації України. Згідно ст. 156 вказаного закону організаційне забезпечення діяльності Верховного Суду здійснюється апаратом Верховного Суду. Положення про апарат, структура і штатний розпис апарату Верховного Суду затверджуються Пленумом Верховного Суду за поданням Голови Верховного Суду. Апарат Верховного Суду очолює керівник апарату. Заступниками керівника апарату Верховного Суду є перший заступник та заступники. Заступники керівника апарату Верховного Суду очолюють структурні підрозділи апарату Верховного Суду, які здійснюють організаційне забезпечення діяльності касаційних судів (секретаріати). В апараті Верховного Суду можуть створюватися секретаріати, департаменти, управління, відділи, сектори, що здійснюють свої функції на підставі положень, які затверджуються керівником апарату Верховного Суду [6].

Як бачимо, суб'єктами публічного адміністрування пов'язаного із забезпеченням діяльності суду можуть бути й інші посадові особи суду, зокрема, апарату суду: судові розпорядники, консультанти, інші державні службовці, а також працівники, які виконують функції з обслуговування апарату суду. Правовий статус працівників апарату суду визначається законами України «Про судоустрій і статус суддів», «Про державну службу» від 10.12. 2015 р. № 889-VIII [9], іншими законами та нормативно-правовими актами України, відповідними положеннями та посадовими інструкціями.

Висновки. З урахуванням вищевикладених міркувань можна дійти висновку, що здійснене дослідження інституційного механізму публічного судового адміністрування пов'язаного із забезпеченням діяльності суду, свідчить про те, що організаційно-розпорядчу діяльність публічного адміністрування

здійснюють широке коло *суб'єктів* публічного адміністрування, діяльність яких регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами і спрямована на ефективне забезпечення роботи судів (суддів).

З огляду на проаналізовані законодавчі та інші нормативно-правові акти у певних випадках *суб'єкти публічного суддівського адміністрування* можуть діяти і як *суб'єкти публічного управління*

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Світличний О. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку: колективна монографія / За заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 328 с.
2. Судове адміністрування. Навчальна програма дистанційного курсу (в режимі он-лайн). К., 2016. 300 с. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Court_Admin_website1-1.pdf
3. Голосніченко І. П. Сучасне управління в суді: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 230 с.
4. Гірський Б. Деякі теоретичні аспекти управлінської діяльності голови суду. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 3. С. 26-29.
5. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07. 2005 р. № 2747-IV. Відомості Верховної Ради. 2005. № 35-37. Ст. 446.
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 31. Ст. 545.
7. Бойко В. Поняття суддівської публічної адміністрації. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №2. С. 182-187.
8. Карабін Т.О. Проблеми визначення суб'єктивного складу публічної адміністрації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 3. С. 164-169.
9. Про державну службу: Закон України від 10.12. 2015 р. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 4. Ст. 43.

REFERENCES:

1. Svitlychnyy O. (2017). Service law: origins, modernity and development prospects: a collective monograph / According to general ed. THEN. Kolomoets, V.K. Kolpakova Zaporizhzhia: Helvetica Publishing House. 205-217. [in Ukrainian].
2. Judicial administration (2016). Educational program of the distance course (in online mode). URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Court_Admin_website1-1.pdf. 300. [in Ukrainian].
3. Golosnichenko I.P. (2010). Modern management in the court: study guide. Kyiv: Yurinkom Inter. 230. [in Ukrainian].
4. Girsky B. (2016). Some theoretical aspects of the administrative activity of the head of the court. *Actual problems of jurisprudence*. № 3. 26-29. [in Ukrainian].
5. Administrative Judicial Code of Ukraine. (2005, July). Law of Ukraine № 2747-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady. №35-37, 446. [in Ukrainian].
6. On the judicial system and the status of judges (2016, June). Law of Ukraine №1402-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. №31, 545. [in Ukrainian].
7. Boyko V. (2020). The concept of judicial public administration. *Entrepreneurship, economy and law*. № 2. 182-187. [in Ukrainian].
8. Karabin T.O. (2015). Problems of determining the subjective composition of public administration. *Carpathian Legal Gazette*. №3. 164-169. [in Ukrainian].
9. On civil service (2015, December). Law of Ukraine № 889-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. №4, 43. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.11.2022